

Projektas

„Lietuvos mokslo ir studijų e-dokumentų kaupimas ir pateikimas skaitytojams“

(2005-03-07 paramos sutartis Nr. ESF/2004/2.4.0-K02-VS-03/SUT-191)

**TEMINIŲ VISATEKŠČIŲ DOKUMENTŲ DUOMENŲ
BAZIŲ (VDDDB) NUOSTATŲ RENGIMAS**

Kaunas 2005

BENDRA INFORMACIJA APIE DOKUMENTĄ

Parengimo data:	2005-11-24
Būklė:	Parengtas
Dokumento failas:	3DG-studija.doc
Autorius	Linas Stabingis, Lietuvos žemės ūkio universitetas (grupės vadovas)
Bendra autoriai	Linas Salelionis, Kauno technologijos universitetas (grupės vadovo pavaduotojas) Vytautas Rėklaitis, Kauno technologijos universitetas Violeta Kavaliauskaitė, Kauno technologijos universitetas Valdas Eidukynas, Kauno technologijos universitetas Juras Ulbikas, Mokslininkų sąjungos institutas
Dokumento paskirtis:	Studija „Teminių visatekščių dokumentų duomenų bazių (VDDDB) nuostatų rengimas“ skirta projektui „Lietuvos mokslo ir studijų e-dokumentų kaupimas ir pateikimas skaitytojams“ (ESF/2004/2.4.0-K02-VS-03/SUT-191)
Trumpas turinys:	Šis dokumentas pateikia ekspertų grupės atliktą studiją, kurioje išnagrinėti ir aprašyti informacinių sistemų nuostatų kūrimo ypatumai, pateikti reikalavimai jų kūrimui. Studijos rezultatai buvo panaudoti kuriant Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinės sistemos (eLABa) nuostatus

INFORMACIJA APIE DOKUMENTO AUTORIUS

Gavėjas	Institucija/organizacija	Būdas	E. paštas / adresas
Studijos darbo grupės vadovas			
Linas STABINGIS	Lietuvos žemės ūkio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakultetas	e. paštas	Linas@info.lzuu.lt
Studijos darbo grupės nariai			
Linas SALELIONIS	Kauno technologijos universiteto Informatikos fakultetas	e. paštas	Linas.Salelionis@ktu.lt
Vytautas RĖKLAITIS	Kauno technologijos universiteto Informatikos fakultetas	e. paštas	Vytautas.Reklaitis@ktu.lt
Violeta KAVALIAUSKAITĖ	Kauno technologijos universitetas	e. paštas	Violeta.Kavaliauskaite@ktu.lt
Valdas EIDUKYNAS	Kauno technologijos universiteto Mechanikos fakultetas	e. paštas	Valdas.Eidukynas@ktu.lt
Juras ULBIKAS	Mokslininkų sąjungos institutas	e. paštas	Ulbikas@pfi.lt

TURINYS

1. Informacinių sistemų kūrimą ir įteisinimą reglamentuojančių teisės aktų studija.....	5
2. Autorių teisių apsaugą reglamentuojančių teisės aktų studija	11
3. Informacinių sistemų ir jų duomenų saugumą reglamentuojančių teisės aktų studija.....	21
Literatūra.....	28

1. INFORMACINIŲ SISTEMŲ KŪRIMĄ IR ĮTEISINIMĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ STUDIJA

Svarbiausias informacinių sistemų steigimą ir įteisinimą reglamentuojantis dokumentas yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 451 patvirtintos valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės. Šios taisyklės nustato valstybės informacinių sistemų (išskyrus valstybės registrus) steigimo ir įteisinimo procedūrą. Šios taisyklės privalo būti taikomos įteisinant ministerijų, Vyriausybės įstaigų, įstaigų prie ministerijų ir kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingų valstybės institucijų ir įstaigų informacines sistemas. Šiomis taisyklėmis rekomenduojama vadovautis ir įteisinant kitų institucijų kuriamas informacines sistemas.

Šiose taisyklėse yra apibrėžta, kokia tvarka turi būti vartojamos šios sąvokos:

Informacinės sistemos nuostatai – dokumentas, kuriame pateikta pagrindinė informacinę sistemą apibūdinanti informacija, pagrindžianti informacinės sistemos reikalingumą.

Informacinės sistemos specifikacija – dokumentas, kuriame pateikti techniniai reikalavimai, keliami informacinei sistemai, ekonominis pagrindimas ir darbų planas.

Informacinės sistemos valdytojas – valstybės institucija, kuri nustato informacinės sistemos tikslus, užsako, sukuria arba įsigyja ir valdo informacinę sistemą.

Informacinės sistemos tvarkytojas – juridinis asmuo, pagal informacinės sistemos nuostatus įgaliotas tvarkyti informacinę sistemą ir duomenis, teikti informaciją ir paslaugas.

Informacinių sistemų steigėjai gali būti ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos.

Informacinės sistemos steigėjas privalo parengti informacinės sistemos nuostatų projektą, kuriame turi būti aptarti šie informacinės sistemos klausimai:

1. Steigimo pagrindas: teisės aktai, kuriems įgyvendinti steigiama informacinė sistema, įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriais reglamentuojama numatoma kompiuterizuoti veiklos sritis, steigiamos informacinės sistemos tikslai, pagrindinės funkcijos, laukiamas rezultatas.
2. Organizacinė struktūra: informacinės sistemos valdytojas, tvarkytojas (-ai) ir institucijos, nuolat teikiančios ir gaunančios informacinės sistemos duomenis (t. y. duomenų teikėjai ir duomenų gavėjai). Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad informacinės sistemos valdytojas ir tvarkytojas gali būti ta pati valstybės institucija.
3. Informacinė struktūra: duomenų bazės, jų kaupimui naudojami dokumentai ir duomenys, duomenų srautai tarp steigiamos ir kitų informacinių sistemų bei valstybės registru, duomenų apdorojimo procesų rezultatai.
4. Funkcinė struktūra: informacinės sistemos sudedamosios dalys (komponentės, posistemės), jų atliekamos funkcijos, informacijos apdorojimo procesai (duomenų tvarkymas, skaičiavimai ir kita), naudotojams teikiamos paslaugos ir kitos funkcijos, susijusios su

duomenų bazių administravimu, duomenų apsauga, paslaugų vykdymu ir, jei reikia, apskaita.

5. Kaupiamų duomenų šaltiniai: fiziniai ir juridiniai asmenys (ar jų grupės), teiksiantys pirminius duomenis informacinei sistemai.
6. Kita steigiamą informacinę sistemą apibūdinanti informacija.

Informacinė sistema laikoma įsteigta nuo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo.

Patvirtinus informacinės sistemos nuostatus, turi būti rengiama informacinės sistemos specifikacija. Specifikacijos projektą rengia informacinės sistemos nuostatuose nurodytas informacinės sistemos valdytojas. Specifikacijos projektas turi būti rengiamas vadovaujantis informacinės sistemos kūrimo metodiniais dokumentais.

Informacinės sistemos valdytojas informacinės sistemos nuostatų ir specifikacijos projektus turėtų suderinti su institucijomis, kurios teiks duomenis informacinei sistemai ir yra nurodytos informacinės sistemos nuostatuose.

Informacinė sistema kuriama ir diegiama pagal patvirtintą informacinės sistemos specifikaciją. Kūrimą ir diegimą turėtų atlikti informacinės sistemos valdytojas arba informacinės sistemos tvarkytojas, tačiau gali ir kita institucija.

Užbaigus informacinės sistemos arba jos sudedamosios dalies (komponentės, posistemės) diegimą, informacinės sistemos valdytojo vadovas turėtų patvirtinti informacinės sistemos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktą.

Informacinė sistema laikoma įteisinta nuo jos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti akto patvirtinimo.

Nuostatuose turėtų būti įteisinta, kad sprendimą dėl informacinės sistemos reorganizavimo ar likvidavimo priima informacinės sistemos valdytojas, vadovaujantis aptariamu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinta tvarka.

Priėmęs sprendimą dėl informacinės sistemos likvidavimo, apie tai informacinės sistemos valdytojas turi informuoti informacinės sistemos nuostatuose nurodytus duomenų teikėjus ir gavėjus.

Likviduojamos informacinės sistemos duomenys turi būti perduodami kitai informacinei sistemai, kuri steigiama vietoj likviduojamos, arba sunaikinami, arba perduodami valstybės archyvams Lietuvos Respublikos archyvų įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2389) nustatyta tvarka.

Kiti du labai svarbūs informacinių sistemų kūrimą ir įteisinimą bei dokumentavimą reglamentuojantys dokumentai yra Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. T-131 patvirtinta Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika bei Reikalavimai valstybės informacinių sistemų specifikacijoms.

Nors yra įvardinta, kad šiuose dokumentuose nustatytų reikalavimų privalo laikytis ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos, tačiau šiais dokumentais rekomenduojama vadovautis ir kitoms valstybės institucijoms.

Vadovaujantis reikalavimais valstybės informacinių sistemų specifikacijoms, jose turėtų būti šie skyriai:

1. IS specifikacijos teksto santrauka,
2. panaudotų dokumentų sąrašas,
3. IS paskirtis ir tikslai,
4. kompiuterizuojamo objekto pageidaujama būsena,
5. kompiuterizuojamo objekto pageidaujamos būsenos įgyvendinimas,
6. IS efektyvumas,
7. IS keliami reikalavimai,
8. IS projekto valdymas.

IS specifikacijos teksto santraukos skyriuje turėtų būti pateikti šie duomenys:

1. institucijos, kuriai yra kuriama IS, pavadinimas, adresas, elektroninio pašto adresas, faksas ir telefonas;
2. IS pavadinimas,
3. IS trumpasis vardas,
4. temos, kurios rėmuose IS yra kuriama, vardas,
5. IS paskirtis (institucijai, institucijos padaliniiui ar padalinių grupei),
6. sprendimai, kuriais pagrįstas IS kūrimas;
7. pagrindiniai IS specifikacijoje išdėstyti pasiūlymai.

IS paskirties ir tikslų skyrių rekomenduojama skaidyti į šiuos poskyrius:

1. IS paskirtis,
2. IS pagrindiniai tikslai.

Aprašant IS paskirtį, turėtų būti nurodoma, kokiai institucijai arba kokių funkcijų vykdymui pagerinti yra kuriama IS. Aprašant IS pagrindinius tikslus, pageidautina ne tik įvardinti pagrindinius IS kūrimo tikslus, bet ir potikslus, kurių pagrindas turi būti aukštesnio lygmens tikslas. Aprašomi IS tikslai turi būti aiškūs ir konstruktyvūs, kad galima būtų įvertinti jų įgyvendinimo laipsnį, kad kiekvienam būtų galima parinkti vertinimo kriterijus, matavimo vienetus ir matavimo būdą bei įvertinti jų įgyvendinimo galimybę.

Kompiuterizuojamo objekto pageidaujama būsena apibrėžiama remiantis kompiuterizuojamo objekto analizės medžiaga ir suformuluotais tikslais. Kompiuterizuojamo objekto pageidaujamos būsenos aprašą rekomenduojama skaidyti į šiuos poskyrius:

1. kompiuterizuojamo objekto apibūdinimas,
2. IS informacijos srautai,
3. IS laikoma informacija,
4. IS vartotojams teikiama informacija.

Kompiuterizuojamo objekto apibūdinimas parengiamas atlikus esamos padėties analizę. Jame aptariama, kaip, įdiegus IS, bus pertvarkytos organizacinės valdymo struktūros, pakeistos vykdomos funkcijos, metodai ir stiliai.

IS informacijos srautų aprašą reikėtų skaidyti į šiuos poskyrius:

1. IS išoriniai informacijos srautai,
2. IS vidiniai informacijos srautai.

Aprašant kiekvieną IS išorinį ar vidinį informacijos srautą, turėtų būti nurodoma: šaltinis (siuntėjas), adresatas (gavėjas), srauto vardas (identifikatorius), srauto tipas (dokumentų srautas, duomenų srautas), srauto perdavimo būdas (tiesioginis, ryšio kanalais, kompiuterinėmis ryšio priemonėmis), srauto apimtis (per pasirinktą laiko vienetą), srauto perdavimo greitis, srauto perdavimo periodiškumas arba sąlygos (situacija), kurioms susidarius perduodamas srautas, duomenų pavidalas (popieriniai dokumentai, kompiuterio duomenys), intensyvumas (dokumentų, simbolių kiekis per laiko vienetą). IS srautus rekomenduojama pateikti grafinių schemų pavidalu. Apibūdinant IS išorinius informacijos srautus, aprašomi IS ryšiai su kitomis IS, duomenų bazėmis, registrais ir kitais susietais objektais.

Apibūdinant IS vidinius informacijos srautus, nurodoma norima informacijos judėjimo tvarka kompiuterizuojamo objekto viduje.

Apibūdinant IS laikomą informaciją, turėtų būti įvardintas kompiuterinės bazės saugojimo būdas, nurodomi kompiuteriai, kuriuose laikomos tos bazės, nusakoma tų bazių duomenų valdymo sistema (DBVS), pateikiamos kitos kompiuterinio saugojimo būdo charakteristikos. Aptariami tik esminiai laikomų duomenų, dokumentų ir kitų informacinių objektų požymiai, nedetalizuojant jų formatų ir kitų techninio pobūdžio detalių.

Apibūdinant IS vartotojams teikiamą informaciją, įvardiname šiuos duomenų vartotojus (klientams) teikiama informacija, jos formavimo procesai ir ypatumai.

Apibūdinant kompiuterizuojamo objekto pageidaujamos būsenos įgyvendinimą, aprašomi nagrinėjamo objekto veiklos kompiuterizuojamos funkcijos ir darbo vietos, joms realizuoti reikalingos taikomosios programos, duomenų bazės, vietiniai tinklai, kaip ir koku laipsniu jas norima kompiuterizuoti.

IS efektyvumo skyrių rekomenduojama skaidyti į šiuos poskyrius:

1. IS kūrimo sąnaudos,
2. IS aptarnavimo, priežiūros ir veikimo užtikrinimo sąnaudos,

3. prognozuojama (laukiama) IS nauda.

Apibūdinant IS kūrimo sąnaudas, įvertinamos numatomos sąnaudos IS sukurti: IS projektavimo, techninių priemonių, sisteminės ir taikomosios programinės įrangos įsigijimo, naujos taikomosios programinės įrangos projektavimo, diegimo, darbo vietų parengimo, personalo mokymo ir kitos būtinosios sąnaudos.

Apibūdinant IS aptarnavimo, priežiūros ir veikimo užtikrinimo sąnaudas, turi būti įvertinamos numatomos sąnaudos IS aptarnauti jai veikiant: duomenų rinkimo, apdorojimo ir perdavimo, suvartotos elektros energijos, popieriaus ir kitų medžiagų, atsarginių dalių, personalo mokymo fondo, pridėtinių išlaidų ir kitos būtinosios sąnaudos.

Apibūdinant IS prognozuojama naudą, turi būti pateikiami IS efektyvumą apibūdinantys rodikliai, nurodomi pajamų, numatomų gauti veikiant IS, šaltiniai, pobūdis ir dydžiai, aptariamais IS teikiamais privalumais ir nusakoma netiesioginė nauda, įdiegus IS.

IS reikalavimų skyrių rekomenduojama skaidyti į šiuos poskyrius:

1. reikalavimai IS techninėms priemonėms,
2. reikalavimai IS programinei įrangai,
3. IS duomenų laikymo reikalavimai,
4. IS duomenų rinkimo, ruošimo ir kontrolės reikalavimai,
5. IS duomenų apsaugos reikalavimai,
6. personalo kvalifikacijos reikalavimai,
7. teisinės ir organizacinės sąlygos IS parengti ir eksploatuoti,
8. kiti IS keliami reikalavimai.

Jei kurie nors iš išvardytų reikalavimų IS nėra svarbūs, atitinkamą poskyrį galima praleisti.

Apibūdinant reikalavimus IS techninėms priemonėms, nurodomi reikalavimai kompiuteriams, periferinei įrangai, kompiuterių tinklų įrangai, ryšio priemonėms. Konkretūs techninių priemonių modeliai ir jų techninės charakteristikos gali būti nusakomi IS projekto rengimo metu.

Apibūdinant reikalavimus IS programinei įrangai, įvardinami reikalavimai operacinei sistemai, kompiuterių tinklo valdymo programoms, ryšio sistemoms, duomenų bazių valdymo sistemoms ir taikomosioms programoms, kurios bus reikalingos IS veikimui užtikrinti. Konkrečių programų sistemų ir jų charakteristikų nurodyti nereikia.

Apibūdinant IS duomenų apsaugos reikalavimus, nustatomos taisyklės, reglamentuojančios IS vidinių duomenų bazių naudojimą, kiti susiję su duomenų apsauga techniniai ir organizaciniai reikalavimai.

IS projekto valdymo skyrių rekomenduojama skaidyti į šiuos poskyrius:

1. IS projekto struktūra,
2. IS finansavimo šaltiniai ir finansavimo tvarka,

3. darbų grafikai ir vykdytojai,
4. IS projekto rezultatai,
5. darbų kontrolė ir priėmimas,
6. IS diegimas.

Apibūdinant IS projekto valdymą, turi būti aprašomi daliniai IS projektai (jei projektas suskaidomas į pakankamai savarankiškas dalis) ir darbų grafikas, taip pat aprašomi kiekvieno etapo kontroliniai taškai, įvardinami konkrečių darbų kiekvieno IS projekto etapo metu vadovai bei visų etapų darbų koordinatoriai.

IS projekto valdymo apibūdinimas turėtų būti papildomas pagalbinais dokumentais: viso IS projekto rengimo ir IS diegimo darbų grafiku, IS projekto finansavimo šaltinių sąrašu ir reikiamų lėšų pateikimo planu, IS projekto valdymo ir kontrolės procedūrų aprašu, institucijų, su kuriomis bus sudaromos techninės ir programinės įrangos įsigijimo, projektavimo darbų, personalo mokymo ir panašios sutartys, sąrašu.

IS specifikacijos prieduose turėtų būti pateikiami kompiuterizuojamo objekto esamos būsenos analizės duomenys, kuriamosios IS duomenų bazėse numatomų laikyti ir vartotojams perduoti duomenų pavyzdžiai ir kiti duomenys. Į priedus taip pat gali būti perkeltos įvairios schemas, diagramos, lentelės, grafikai ir kiti pagrindinėje IS specifikacijos dalyje minimi dokumentai bei duomenys.

2. AUTORIŲ TEISIŲ APSAUGĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ STUDIJA

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 2003, Nr. 28-1125) nustato:

1. autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinius (autorių teises);
2. atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises);
3. duomenų bazių gamintojų teises (*sui generis* teises);
4. autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, kolektyvinį administravimą ir gynimą, taip pat *sui generis* teisių įgyvendinimą ir gynimą.

Šio Įstatymo nuostatos suderintos su šiais Europos Sąjungos teisės aktais:

1. 1991 m. gegužės 14 d. Tarybos direktyva 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo;
2. 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje su pakeitimais, padarytais 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo;
3. 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo;
4. 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo su pakeitimais, padarytais 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo;
5. 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos;
6. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo.

Kuriant Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinės sistemos nuostatus, vartotinos sąvokos šiame įstatyme apibrėžtos taip:

1. Autorius – kūrinį sukūręs fizinis asmuo. Fizinis asmuo, kurio vardas įprastu būdu nurodytas kūrinyje, yra laikomas to kūrinio autoriumi, jeigu neįrodyta kitaip. Ši nuostata taikoma ir tuo atveju, kai vietoj autoriaus vardo nurodytas pseudonimas, nekeltis jokių abejonių dėl

- tikrojo autoriaus vardo. Kai kūrinyje yra nurodytas autoriaus pseudonimas, keliantis abejonių dėl tikrojo autoriaus vardo, arba kūrinyje nenurodytas autoriaus vardas, leidėjas, kurio vardas nurodytas kūrinyje, laikomas, jeigu neįrodyta kitaip, autoriaus atstovu, turinčiu teisę ginti autorių teises ir užtikrinti jų įgyvendinimą tol, kol to kūrinio autorius atskleis savo vardą ir pareikš apie savo kūrinio autorystę.
2. Autorių teisių subjektas – autorius, kitas fizinis arba juridinis asmuo, šio Įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės turtines autorių teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės turtinės autorių teisės (autorių teisių perėmėjas).
  3. Kūrinys – originalus kūrybinės veiklos rezultatas literatūros, mokslo ar meno srityje, nepaisant jo meninės vertės, išraiškos būdo ar formos.
  4. Duomenų bazė – susistemintas ar metodiškai sutvarkytas kūrinų, duomenų arba kitokios medžiagos rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokių duomenų bazėms kurti ar valdyti.
  5. Kompiuterių programa – žodžiais, kodais, schemomis ar kitu pavidalu pateikiamų instrukcijų, kurios sudaro galimybę kompiuteriui atlikti tam tikrą užduotį ar pasiekti tam tikrą rezultatą, visuma, kai tos instrukcijos pateikiamos tokiomis priemonėmis, kurias kompiuteris gali perskaityti; ši sąvoka apima ir parengiamąją projektinę tokių instrukcijų medžiagą, jeigu pagal ją galima būtų sukurti minėtą instrukcijų visumą.
  6. Gretutinių teisių objektas – tiek tiesioginis (gyvas atlikimas), tiek į garso ar audiovizualinę laikmeną įrašytas kūrinio atlikimas, fonograma, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmasis įrašas, transliuojančiosios organizacijos radijo ir (ar) televizijos transliacija.
  7. Gretutinių teisių subjektas – atlikėjas, fonogramos gamintojas, transliuojančioji organizacija, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojas, kitas fizinis arba juridinis asmuo, šio Įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės gretutines teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės gretutinės teisės (gretutinių teisių perėmėjas).
  8. *Sui generis* teisių subjektas – duomenų bazės gamintojas, kuris parinkdamas, sudarydamas, tikrindamas bei pateikdamas duomenų bazės turinį padarė esminių kokybinių ir (ar) kiekybinių (intelektinių, finansinių, organizacinių) investicijų, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo duomenų bazių gamintojo *sui generis* teisės.
  9. Kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto naudotojas – fizinis arba juridinis asmuo, kuris naudoja kūrinų, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektų originalus ar jų kopijas.
  10. Išleidimas – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto pakankamo pagrįstiems visuomenės poreikiams patenkinti egzempliorių kiekio pagaminimas, nesvarbu, koku

- gamybos būdu, jeigu tas kūrinys, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektas tapo viešai prieinamas šių teisių subjektų leidimu.
11. Viešas paskelbimas – kūrinio viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Gretutinių teisių objekto viešas paskelbimas – bet koks gretutinių teisių objekto viešas perdavimas, įskaitant fonogramoje įrašytų garsų arba garsų išraiškos padarymą viešai girdimais, išskyrus transliaciją.
  12. Atgaminimas – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto (viso arba dalies) tiesioginis ar netiesioginis, nuolatinis ar laikinas kopijų (kopijos) padarymas bet kuriuo būdu ir bet kuria forma, įskaitant elektroninę formą.
  13. Licencija – autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjekto (licenciaro) leidimas, suteikiantis kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto naudotojui (licenciatui) teisę naudoti kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto originalą arba jo kopijas (licencijos dalyką) nurodytoje teritorijoje tokiu būdu ir tokiomis sąlygomis, kaip numatyta licencinėje sutartyje. Licencija gali būti išimtinė arba neišimtinė. Neišimtinė licencija licenciaras suteikia licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką pasilikdamas teisę suteikti tokią teisę kitiems asmenims ir pats naudoti licencijos dalyką. Išimtinė licencija – tokia licencija, pagal kurią licenciaras, suteikęs licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką, netenka teisės suteikti tokias pačias licencijas kitiems asmenims ir neturi teisės pats naudoti licencijos dalyką licenciatui perduotų teisių dalyje.
  14. Informacija apie teisių valdymą – bet kokia autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektų teikiama informacija, pagal kurią identifikuojamas kūrinys, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektas, šių teisių subjektai, arba informacija apie kūrinio, gretutinių ar *sui generis* teisių objekto naudojimo nuostatas ir sąlygas, taip pat bet kokius numerius, grafinius žymenis ar kodus, žyminčius tokią informaciją.
  15. Panauda – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto originalo ar kopijos perdavimas tam tikrą laiką neatlygintinai naudotis bibliotekose ar kitose viešai prieinamose įstaigose.
  16. Neteisėta kopija – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto kopija, pagaminta arba importuota į Lietuvos Respubliką be teisių subjektų ar jų tinkamai įgalioto asmens leidimo (nesudarius sutarties arba pažeidžiant joje nustatytas sąlygas, išskyrus šio Įstatymo nustatytus atvejus, kai kūrinys, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektas gali būti atgaminamas be leidimo), taip pat kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto kopija, kurioje be teisių subjektų leidimo panaikinta arba pakeista informacija apie teisių valdymą.

Autorių teisių objektais pripažįstami originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas:

1. knygos, brošiūros, straipsniai, dienoraščiai ir kiti literatūros kūriniai, išreikšti bet kokia forma, įskaitant elektroninę, taip pat kompiuterių programas;
2. kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai;
3. rašytiniai ir žodiniai mokslo kūriniai (mokslinės paskaitos, studijos, monografijos, išvados, mokslo projektai ir projektinė dokumentacija bei kiti mokslo kūriniai);
4. dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai;
5. audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, videofilmai, diafilmai ir kiti kinematografinėmis priemonėmis išreikšti kūriniai);
6. kiti kūriniai, kurių nenumatoma talpinti ir saugoti elektroninėje Lietuvos akademinėje talpykloje.

Be to, autorių teisių objektais gali būti laikomi:

1. išvestiniai kūriniai, sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais (vertimai, inscenizacijos, adaptacijos, anotacijos, referatai, apžvalgos, muzikinės aranžuotės, statinės ir interaktyvios interneto svetainės ir kiti išvestiniai kūriniai);
2. kūrinių rinkiniai ar duomenų rinkiniai, duomenų bazės (išreikštos techninėmis priemonėmis skaityti pritaikyta ar kita forma), kurie dėl turinio parinkimo ar išdėstymo yra autoriaus intelektualinės kūrybos rezultatas;
3. teisės aktų, oficialių administracinio, teisinio ar norminio pobūdžio dokumentų neoficialūs vertimai.

Autorių teisės išvestiniams kūriniais ir rinkiniams taikomos nepažeidžiant autorių teisių į kūrinių ar kūrinius, kurių pagrindu buvo sukurtas išvestinis kūrinys arba sudarytas rinkinys, bet netaikomos duomenims ar medžiagai, nesantiems autorių teisių objektais, iš kurių sudaryta duomenų bazė.

Kai kūrinių bendru kūrybiniu darbu kuria du arba daugiau fizinių asmenų, jie laikomi bendraautoriais, nepaisant to, ar tas kūrinys sudaro nedalomą visumą, ar susideda iš dalių, kurių kiekviena gali turėti savarankišką reikšmę. Bendrai sukurto kūrinio dalis laikoma turinčia savarankišką reikšmę, jeigu ji gali būti panaudota atskirai nuo kitų to kūrinio dalių. Kiekvienas bendraautoris turi teisę savo nuožiūra panaudoti savo sukurtą bendro kūrinio dalį, turinčią savarankišką reikšmę, jeigu kitaip nenustatyta bendraautorių sudarytoje sutartyje. Bendraautoriu nelaikomas asmuo, suteikęs materialinę, techninę ar organizacinę pagalbą kuriant kūrinių.

Turtinės autorių teisės į kolektyvinį kūrinių (enciklopedijas, enciklopedinius žodynus, periodinius mokslo kūrinių rinkinius, laikraščius, žurnalus, kitus kolektyvinius kūrinius) priklauso fiziniam arba juridiniam asmeniui, kurio iniciatyva ir kuriam vadovaujant kūrinys buvo sukurtas. Kūrinių, įtrauktų į

kolektyvinius kūrinius, autoriai išsaugo išimtinės teises naudoti savo kūrinius atskirai nuo kolektyvinio kūrinio, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

Autorių teisės į audiovizualinį kūrinį priklauso jį sukūrusiems autoriams, kuriais laikomi režisierius, scenarijaus autorius, dialogo autorius, dailininkas, operatorius ir muzikos (su tekstu arba be teksto), sukurtos specialiai šiam audiovizualiniam kūriniiui, autorius. Vadovaujantis šia Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo formuluote naudojant audiovizualines priemones sukurtų studijų objektų autorių teisės negalėtų būti ginamos. Tai galėtų būti pripažįstama akivaizdžia šio įstatymo spraga.

Autorių teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinį atsiranda jį sukūrus.

Kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, turi šias asmenines neturtines teises:

1. teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį (autorystės teisė);
2. teisę reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas (teisė į autoriaus vardą);
3. teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę).

Autorių asmeninės neturtinės teisės neperduodamos kitiems asmenims. Po autoriaus mirties asmeninių neturtinių teisių priežiūra įgyvendinama Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatyta tvarka.

Autorius turi išimtinės teises leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

1. atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu;
2. išleisti kūrinį;
3. versti kūrinį;
4. adaptuoti, ar kitaip perdirbti kūrinį;
5. platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant;
6. transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti kūrinį, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete).

Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu, išskyrus Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo numatytus atvejus.

Autoriui ar jo teisių perėmėjui, kuris pardavė ar kitu būdu perdavė nuosavybėn kūrinio originalą ar jo kopijas, nustoja galioti išimtinė teisė platinti teisėtai apyvartoje esantį kūrinį ar jo kopijas.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 16 straipsnio antroje dalyje nustatyta, kad šios nuostatos netaikomos išimtinai teisei nuomoti ar teikti panaudai parduotą ar kitaip perduotą nuosavybės kūrinį ar jo kopijas. Tai reiškia, kad mokslininkai, pagal sutartį su užsakovu atlikę mokslinius tyrimus ir kartu su kūriniumi pardavę užsakovui išimtinės turtinės teisės, nepraranda teisės patalpinti kūrinį elektroninėje Lietuvos akademinėje talpykloje pagal nuomos ar panaudos sutartį.

Vadovaujantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymu, už pateiktas panaudas knygas ir kitus leidinius bibliotekose, jų autoriai turi teisę gauti tam tikrą atlyginimą už perduotą išimtinę teisę teikti kūrinį panaudai, tačiau šis atlyginimas nemokamas teikiant panaudai knygas ir kitus leidinius švietimo ir mokslo įstaigų bibliotekose.

Be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, leidžiama atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas. Be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodant, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama:

1. kaip pavyzdį mokymo ir mokslinių tyrimų tikslais atgaminti nedidelius išleistus kūrinius ar trumpą išleisto kūrinio ištrauką rašytiniu, garso ar vaizdo pavidalu tiek, kiek tai susiję su mokymo programomis ir neviršija mokymui ar moksliniam tyrimui reikalingo masto;
2. naudoti kūrinius, esančius viešosiose bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais juos viešai paskelbiant ar padarant viešai prieinamus kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose, jeigu autoriai ar kiti tų kūrinių autorių teisių subjektai nėra uždraudę tokio kūrinių panaudojimo.

Nustatant, ar kūrinys buvo panaudotas nekomerciniais tikslais, turi būti atsižvelgiama į naudojimo paskirtį.

Autorių turtinės teisės gali būti perduodamos sutartimi, paveldėjimo tvarka ir kita įstatymų nustatyta tvarka. Autorių turtinių teisių perdavimas gali būti visiškas arba dalinis, atlygintinis arba neatlygintinis. Autorių asmeninės neturtinės teisės kitiems asmenims neperduodamos. Jos nepriklauso nuo autorių turtinių teisių, lieka jiems ir tais atvejais, kai turtinės teisės perduodamos kitiems asmenims.

Pagal autorinę sutartį viena šalis (autorius ar jo teisių turėtojas) perduoda arba suteikia autorių turtinės teisės į literatūros, mokslo ar meno kūrinį arba įsipareigoja sukurti sutartyje nurodytą kūrinį ir perduoti ar suteikti autorių turtinės teisės į jį kitai šaliai (teisių perėmėjui ar licenciatui), o kita šalis įsipareigoja naudoti kūrinį arba pradėti juo naudotis sutartyje nustatytais sąlygomis ir sumokėti nustatytą autorinį atlyginimą, jeigu sutartyje nenustatyta kitaip. Be to, turtinės teisės autorius gali perduoti kitiems asmenims pagal autorinę sutartį dėl teisių perdavimo arba suteikti pagal autorinę licencinę sutartį (išimtinė arba neišimtinė licencija). Licencija laikoma išimtinė tik tuo atveju, jei tai

tiesiogiai nurodyta sutartyje. Asmuo, kuriam perduotos autorių turtinės teisės, laikomas autorių turtinių teisių perėmėju.

Autorinėje sutartyje dėl turtinių teisių perdavimo ar autorinėje licencinėje sutartyje turi būti nurodytos šios sąlygos:

1. kūrinio pavadinimas (užsienio autorių kūrinių pavadinimai nurodomi ir originalo kalba), išskyrus kolektyvinio administravimo asociacijų išduodamas licencijas;
2. perduodamos ar suteikiamos autorių turtinės teisės (kūrinio panaudojimo būdai), licencijos rūšis (išimtinė ar neišimtinė licencija);
3. galiojimo teritorija;
4. galiojimo terminas;
5. autorinio atlyginimo dydis, mokėjimo tvarka ir terminai;
6. šalių ginčų sprendimo tvarka ir atsakomybė;
7. kitos sutarties sąlygos, kurias šalys laiko esminėmis.

Jeigu autorinėje sutartyje nenurodytas terminas, kuriam perduodamos turtinės teisės ar suteikiama licencija, bet kuri sutarties šalis gali nutraukti sutartį prieš vienerius metus raštu pranešusi kitai šaliai apie sutarties nutraukimą. Jeigu autorinėje sutartyje nenurodyta galiojimo teritorija, laikoma, kad turtinės teisės yra perduotos Lietuvos Respublikos teritorijoje. Siekiant išvengti teisinės kolizijos perduodant kūrinius talpinti elektroninėje Lietuvos akademinėje talpykloje, tikslinga nurodyti, kad sutarčiai netaikomi teritoriniai apribojimai.

Jeigu pagal autorinę sutartį perduotos visos autorių turtinės teisės, laikoma, kad šios teisės perduotos tik sutartyje nurodytiems kūrinių naudojimo būdams. Jeigu autorinėje sutartyje nenurodyti kūrinių naudojimo būdai, laikoma, kad sutartis sudaryta tik dėl tų kūrinių naudojimo būdų, kurie šalims yra būtini siekiant tikslo, dėl kurio buvo sudaryta sutartis.

Autorinė sutartis dėl turtinių teisių perdavimo, autorinė licencinė sutartis ir autorinė kūrinių užsakymo sutartis sudaromos raštu. Rašytinė sutarties forma neprivaloma sutartims dėl kūrinių skelbimo periodiniuose leidiniuose.

Autorių turtinės teisės paveldimos pagal įstatymą arba testamentą. Autorius turi teisę ta pačia tvarka, kaip skiriamas testamentu vykdytojas, nurodyti asmenį, kuriam jis paveda saugoti asmenines neturtines teises. Jeigu autorius nėra davęs tokių nurodymų, autorių asmenines neturtines teises saugo jo įpėdiniai. Kai įpėdinių nėra, taip pat kai pasibaigia nustatyti autorių turtinių teisių galiojimo terminai, autorių asmeninių neturtinių teisių apsaugą Vyriausybės nustatyta tvarka įgyvendina Vyriausybės įgaliota institucija.

Autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių pažeidimu laikomi šie veiksmai:

1. kūrinių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto naudojimas (įskaitant išleidimą, atgaminimą, viešą rodymą, viešą atlikimą, transliavimą, retransliavimą ar kitokį viešą

- paskelbimą) ir platinimas be šių teisių subjekto licencijos (nesudarius sutarties arba pažeidžiant jos sąlygas);
2. kūrinių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektų neteisėtų kopijų importavimas, eksportavimas, platinimas, gabenimas ar laikymas komerciniais tikslais;
  3. įstatymuose ar autorinėse sutartyse nustatyto atlyginimo nesumokėjimas;
  4. autoriaus ar atlikėjo asmeninių neturtinių teisių pažeidimas;
  5. nuorodų į neteisėtai viešai paskelbtus autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių objektus teikimas interneto svetainėse, kai nuorodas teikiantis asmuo tai daro žinodamas ar turėdamas žinoti, kad autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių objektai yra neteisėtai viešai paskelbti;
  6. kitų šio Įstatymo nuostatų ir kitų įstatymų nustatytų autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių pažeidimas.

Autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai šiame Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatytoms teisėms įgyvendinti arba apsaugoti gali naudoti veiksmingas technines apsaugos priemones (bet kokią technologiją, įtaisus ar jų sudedamąsias dalis), skirtas normaliai veikiant uždrausti arba riboti su autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektais atliekamus veiksmus, kurių neleidžia autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjektai. Techninės apsaugos priemonės laikomos veiksmingomis tais atvejais, kai saugomo autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto naudojimą teisių subjektai kontroliuoja taikydami prieigos kontrolę ar apsaugą (kodavimą, elementų perstatymą arba kitokį kūrinio ar kito teisių objekto transformavimą) arba kopijų kontrolės būdą, užtikrinantį siekiamą apsaugą. Tokios techninės apsaugos priemonės neturi trukdyti elektroninei įrangai normaliai veikti ir jos technologinei plėtrai. Bet kokių veiksmingų techninių apsaugos priemonių šalinimas ar vengimas, kai asmuo tai daro žinodamas ar turėdamas žinoti, kad jis siekia pašalinti autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjektų taikomas technines apsaugos priemones ar jų išvengti, yra laikomas techninių apsaugos priemonių pažeidimu. Pažeidimu taip pat laikomi šie su veiksmingų techninių apsaugos priemonių šalinimu ar vengimu susiję veiksmai:

1. įtaisų, gaminių ar jų sudedamųjų dalių, suprojektuotų, pagamintų ar pritaikytų tam, kad sudarytų galimybę pašalinti bet kokias veiksmingas technines apsaugos priemones arba padėtų jų išvengti, taip pat įtaisų, gaminių ar jų sudedamųjų dalių, kurių paskirtis ribota komerciniu požiūriu arba kuriuos galima panaudoti kitiems tikslams negu techninių apsaugos priemonių šalinimas ar vengimas, gaminimas, importavimas, platinimas, pardavimas, nuoma, reklamavimas pardavimui ar nuomai arba laikymas komerciniais tikslais;
2. paslaugų, susijusių su techninių apsaugos priemonių šalinimu ar vengimu, teikimas.

Kai autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektų taikomos techninės apsaugos priemonės šių teisių naudotojams trukdo pasinaudoti autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių apribojimais, teisių naudotojams turi būti sudarytos sąlygos ar suteiktos tinkamos priemonės, leidžiančios pasinaudoti teisėtai prieinamais autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektais tiek, kad teisių naudotojai turėtų nekomercinės naudos iš jų interesais numatytų autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių apribojimų.

Informacijos apie teisių valdymą pažeidimu laikoma bet kokios informacijos apie teisių valdymą panaikinimas ar pakeitimas be teisių subjektų leidimo, taip pat kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto naudojimas ir platinimas be šių teisių subjekto licencijos bei kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektų neteisėtų kopijų importavimas, eksportavimas, platinimas, gabenimas ar laikymas komerciniais tikslais, daromi be leidimo panaikinus ar pakeitus informaciją apie teisių valdymą, kai asmuo tai daro žinodamas arba turėdamas žinoti, kad tuo jis skatina, leidžia, lengvina ar slepia saugomų autoriaus teisių pažeidimą.

Autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai, gindami savo teises, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti:

1. pripažinti teises;
2. įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus;
3. uždrausti atlikti veiksmus, dėl kurių gali būti realiai pažeistos teisės arba atsirasti žala;
4. atkurti pažeistas asmenines neturtines teises (įpareigoti padaryti reikiamus taisymus, apie pažeidimą paskelbti spaudoje ar kitokiu būdu);
5. išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektu;
6. atlyginti turtinę žalą, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas, o šio Įstatymo 80 straipsnyje numatytais atvejais – ir neturtinę žalą;
7. sumokėti kompensaciją;
8. areštuoti, o kai priimtas galutinis teismo sprendimas, išimti iš apyvartos, perduoti nukentėjusiajam jo prašymu ar sunaikinti pažeidėjo lėšomis jo turimas neteisėtas kūrinio, kompiuterių programų, audiovizualinių kūrinio (filmų) ir fonogramų kopijas bei gamybos priemones ar įrangą, kuri buvo naudojama platinimui skirtoms neteisėtoms kopijoms gaminti ar tiražuoti;
9. taikyti kitus įstatymų nustatytus pažeistų teisių gynimo būdus.

Pažeidėjai, kurie atgamina ar platina neteisėtas kūrinio ar kitų objektų kopijas, pažeidžiančias autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjektų teises, teismo reikalavimu privalo nedelsdami suteikti visą informaciją apie tokių kopijų kilmę, ypač apie gamintojų, tiekėjų (platintojų),

užsakovų pavadinimus (vardus, pavardes) ir adresus, neteisėtų kūrinių kopijų platinimo kanalus, pagamintų, pateiktų, gautų ar užsakytų neteisėtų kopijų kiekį.

Autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai, gindami savo teises, turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti uždrausti tarpininkui teikti kompiuterių tinklais paslaugas tretiesiems asmenims, kurie šiomis paslaugomis naudojami pažeisdami autorių teises ar gretutines teises. Draudimas teikti tokias paslaugas apima su autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimu susijusio informacijos perdavimo tinklais sustabdymą, arba, jei tarpininkas techniškai gali atlikti, autorių teises ar gretutines teises pažeidžiančios informacijos pašalinimą, arba draudimą prieiti prie autorių teises ar gretutines teises pažeidžiančios informacijos. Toks teismo sprendimo įvykdymas neatleidžia tarpininko nuo atsakomybės už veiksmus ar neveikimą, susijusius su tokios informacijos laikymu ar perdavimu, atliktu iki šio sprendimo įsigaliojimo.

Autorių turtinės žalos atlyginimo tvarką reglamentuoja Civilinis kodeksas bei Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Nustatydamas nuostolių dydį, teismas atsižvelgia į pažeidimo esmę, padarytos žalos dydį, autoriaus teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjekto negautas pajamas, kitas turėtas išlaidas ir pažeidėjo naudą, gautą iš neteisėtų veiksmų. Neteisėtos kūrinių ar kitų objektų kopijos gali būti perduotos atitinkamai autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių subjektams šių prašymu.

Teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį pinigais, turi atsižvelgti į ją padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį, neturtinės žalos pasekmes, neteisėtų veiksmų priežastis bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.

3. INFORMACINIŲ SISTEMŲ IR JŲ DUOMENŲ SAUGUMĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ STUDIJA

Informacinių sistemų ir jų duomenų bei informacijos tvarkymo technologijų saugumą reglamentuoja keletas teisės aktų. Visų pirma paminėtinas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1625 Dėl informacijos technologijų saugos valstybinės strategijos ir jos įgyvendinimo plano patvirtinimo (Žin., 2001, Nr. 110-4006) patvirtinta informacijos technologijų saugos valstybinė strategija. Šioje strategijoje informacijos technologijų sauga suprantama kaip priemonių, įgalinančių išvengti, pavyzdžiui nepageidautino ar nesankcionuoto informacijos skleidimo, pakeitimo ar netekimo ir kitų pavojų arba sušvelninti jų padarinius.

Taip pat šioje strategijoje yra įvardinti pagrindiniai valstybės institucijų informacijos technologijų saugos plėtojimo principai:

1. Aplinkos stebėjimo principas. Atsižvelgiant į aplinkos stebėjimo ir naujų technologijų sekimo rezultatus, informacijos technologijų saugos strategija turi būti nuolat tobulinama ir atitikti kintančias aplinkos sąlygas;
2. Informacijos technologijų saugos sistemos ir informacinių sistemų tarpusavio priklausomybės principas. Remiantis šiuo principu, informacijos technologijų saugos sistema turi būti kuriama kartu su informacine sistema: tai užtikrina darną ir didesnę efektyvumą, mažina išlaidas;
3. Informacijos technologijų saugos užtikrinimo pagal informacijos svarbą principas. Kuriant saugos sistemą, būtina numatyti kuo platesnį saugos veiksmų spektrą. Ne kiekvienai informacinei sistemai reikia maksimalios saugos, todėl diegtinos duomenų saugos priemonės turi būti pasirinktos atsižvelgiant į jų reikšmę ir būsimas saugos sąnaudas. Parenkamos ir diegiamos duomenų saugos priemonės turi atitikti duomenų svarbos laipsnį ir galimo duomenų pažeidimo padarinius;
4. Informacijos technologijų naudotojų ir specialistų švietimo principas. Atsižvelgiant į naujų informacijos technologijų atsiradimą, spartų jų tobulėjimą ir su tuo susijusį saugos reikalavimų kitimą, būtina tobulinti informacijos technologijų specialistų kvalifikaciją.

Galimos informacinių sistemų ir jose sukauptų duomenų saugumo užtikrinimo priemonės yra nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 3 d. nutarimu Nr. 485 patvirtintose Valstybės registrų ir kadastrų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo taisyklėse (Žin., 2005, Nr. 58-2015). Vadovaujantis šiomis taisyklėmis nustatant atsakomybę už registro duomenų saugą turi būti nurodoma, kad už registro duomenų saugą atsako registro tvarkymo įstaiga arba vadovaujančiosios registro tvarkymo įstaigos paskirtas registro tvarkytojas. Taip pat turi būti nurodoma, kad registro duomenų saugą turi reglamentuoti vadovaujančiosios registro tvarkymo įstaigos patvirtinti registro duomenų saugos nuostatai. Registro duomenų saugos priemonės turi būti nustatomos atsižvelgiant į

tvarkomų duomenų pobūdį. Duomenys turi būti apsaugoti nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, atskleidimo, pakeitimo ir bet kokio kito neteisėto tvarkymo. Šios priemonės turi būti nustatytos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 952 (Žin., 1997, Nr. 83-2075; 2003, Nr. 2-45) patvirtintais Bendraisiais duomenų saugos reikalavimais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais duomenų saugą. Šiomis teisinėmis nuostatomis tikslinga vadovautis ir apibrėžiant elektroninės Lietuvos akademinės bibliotekos saugą.

Atsižvelgiant į tai, kad elektroninėje Lietuvos akademinėje bibliotekoje iki Lietuvos mokslo ir studijų (LieMSIS) eksploatacijos pradžios turės būti saugomi autorių asmens duomenys, būtina išanalizuoti Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (Žin., 1996, Nr. 63-1497) nuostatas. Šiame įstatyme asmens duomenys yra apibrėžti taip:

- duomenų teikimas – bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai;
- duomenų tvarkymas – bet kuris su asmens duomenimis atliekamas veiksmas: rinkimas, užrašymas, kaupimas, saugojimas, klasifikavimas, grupavimas, jungimas, keitimas (papildymas ar taisymas), teikimas, paskelbimas, naudojimas, loginės ir (ar) aritmetinės operacijos, paieška, skleidimas, naikinimas ar kitoks veiksmas arba veiksmų rinkinys.

Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 3 straipsnyje nustatyta, kad asmens duomenys turi būti:

1. renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais, nustatytais prieš renkant asmens duomenis, ir paskui tvarkomi su šiais tikslais suderintais būdais;
2. tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai;
3. tikslūs ir, jei reikia dėl asmens duomenų tvarkymo, nuolat atnaujinami; netikslūs ar neišsamūs duomenys turi būti ištaisyti, papildyti, sunaikinti arba sustabdytas jų tvarkymas;
4. tapatūs, tinkami ir tik tokios apimties, kuri būtina jiems rinkti ir toliau tvarkyti;
5. saugomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau, negu to reikia tiems tikslams, dėl kurių šie duomenys buvo surinkti ir tvarkomi.

Asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu:

1. duomenų subjektas duoda sutikimą;
2. sudaroma arba vykdoma sutartis, kai viena iš šalių yra duomenų subjektas;
3. pagal įstatymus duomenų valdytojas yra įpareigotas tvarkyti asmens duomenis;
4. siekiama apsaugoti duomenų subjekto esminius interesus;
5. įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys;

6. reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni.

Draudžiama tvarkyti ypatingus asmens duomenis, išskyrus atvejus, kai:

1. duomenų subjektas duoda sutikimą;
2. toks tvarkymas yra būtinas darbo ar valstybės tarnybos tikslu duomenų valdytojo teisėms ir prievolėms darbo teisės srityje įgyvendinti įstatymų nustatytais atvejais;
3. reikia apsaugoti duomenų subjekto arba kito asmens esminius interesus, kai duomenų subjektas nepajėgia duoti sutikimo dėl fizinės negalios arba yra neveiksnius;
4. asmens duomenis tvarko savo veikloje fondas, asociacija ar kita ne pelno organizacija politiniais, filosofiniais, religiniais ar su profesinėmis sąjungomis susijusiais tikslais, jei tvarkomi asmens duomenys yra susiję tik su šios organizacijos nariais arba su asmenimis, kurie nuolat kitaip dalyvauja jos veikloje dėl šios organizacijos siekiamų tikslų. Šie asmens duomenys negali būti teikiami trečiajam asmeniui be duomenų subjekto sutikimo;
5. duomenų subjektas asmens duomenis paskelbė viešai;
6. įstatymų nustatytais atvejais būtina užkirsti kelią nusikalstamoms ar kitoms neteisėtoms veikoms arba būtina jas tirti;
7. jie yra reikalingi bylai nagrinėti teisme.

Asmens kodas – unikali skaitmenų seka, kuri asmeniui suteikiama Gyventojų registro įstatyme nustatyta tvarka. Naudoti asmens kodą tvarkant asmens duomenis galima tik gavus duomenų subjekto sutikimą. Be duomenų subjekto sutikimo asmens kodą galima naudoti tik:

1. jei tokia teisė yra nustatyta Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme ir kituose įstatymuose;
2. atliekant mokslinį arba statistinį tyrimą Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 12 ir 13 straipsniuose nustatytais atvejais;
3. valstybės registruose ir informacinėse sistemose, jeigu jie yra įteisinti teisės aktų nustatyta tvarka;
4. juridiniams asmenims, kurių veikla susijusi su paskolų teikimu ir skolų išieškojimu, draudimu ar nuomos verslu, taip pat sveikatos apsaugos ir socialinio draudimo bei kitų socialinės globos institucijų ir švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų veikloje bei įstatymų nustatytais atvejais tvarkant įslaptintus duomenis.

Asmens duomenų tvarkymą visuomenės informavimo priemonėse žurnalistikos, meninės ir literatūrinės raiškos bei kitais tikslais prižiūri žurnalistų etikos inspektorius. Jo kompetenciją nustato Visuomenės informavimo įstatymas.

Duomenų subjektas Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nustatyta tvarka turi teisę:

1. žinoti (būti informuotas) apie savo asmens duomenų tvarkymą;

2. susipažinti su savo asmens duomenimis ir kaip jie yra tvarkomi;
3. reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti, išskyrus saugojimą, savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus, kai duomenys tvarkomi nesilaikant Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų įstatymų nuostatų;
4. nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys.

Duomenų valdytojas privalo sudaryti sąlygas duomenų subjektui įgyvendinti šiame straipsnyje nustatytas teises, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai reikia užtikrinti:

1. valstybės saugumą ar gynybą;
2. viešąją tvarką, nusikalstamų veikų prevenciją, tyrimą, nustatymą ar baudžiamąjį persekiojimą;
3. svarbius valstybės ekonominius ar finansinius interesus;
4. tarnybinės ar profesinės etikos pažeidimų prevenciją, tyrimą ir nustatymą;
5. duomenų subjekto ar kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugą.

Duomenų valdytojas privalo suteikti duomenų subjektui, kurio asmens duomenis renka tiesiogiai iš jo, šią informaciją (išskyrus atvejus, kai duomenų subjektas tokią informaciją jau turi):

1. apie savo (duomenų valdytojo) ir savo atstovo, jei šis yra, tapatybę ir nuolatinę gyvenamąją vietą (jei duomenų valdytojas ar jo atstovas yra fizinis asmuo) ar rekvizitus ir buveinę (jei duomenų valdytojas ar jo atstovas yra juridinis asmuo);
2. kokiais tikslais tvarkomi duomenų subjekto asmens duomenys;
3. kitą papildomą informaciją (kam ir kokiais tikslais teikiama duomenų subjekto asmens duomenys; kokius savo asmens duomenis duomenų subjektas privalo pateikti ir kokios yra duomenų nepateikimo pasekmės, apie duomenų subjekto teisę susipažinti su savo asmens duomenimis ir teisę reikalauti ištaisyti neteisingus, neišsamius, netikslus savo asmens duomenis), kiek jos reikia, kad būtų užtikrintas teisingas asmens duomenų tvarkymas nepažeidžiant duomenų subjekto teisių.

Duomenų valdytojas, kuris asmens duomenis gauna ne iš duomenų subjekto, privalo apie tai informuoti duomenų subjektą pradėdamas tvarkyti asmens duomenis arba, jei ketina duomenis teikti tretiesiems asmenims, privalo apie tai informuoti duomenų subjektą ne vėliau kaip iki to momento, kai duomenys teikiama pirmą kartą, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar kiti teisės aktai apibrėžia tokių duomenų rinkimo ir teikimo tvarką bei duomenų gavėjus. Šiuo atveju duomenų valdytojas privalo duomenų subjektui suteikti šią informaciją (išskyrus atvejus, kai duomenų subjektas tokią informaciją jau turi):

1. apie savo (duomenų valdytojo) ir savo atstovo, jei šis yra, tapatybę ir nuolatinę gyvenamąją vietą (jei duomenų valdytojas ar jo atstovas yra fizinis asmuo) ar rekvizitus ir buveinę (jei duomenų valdytojas ar jo atstovas yra juridinis asmuo);

2. kokiais tikslais tvarkomi ar ketinami tvarkyti duomenų subjekto asmens duomenys;
3. kitą papildomą informaciją (iš kokių šaltinių ir kokie duomenų subjekto asmens duomenys renkami ar ketinami rinkti; kam ir kokiais tikslais teikiami duomenų subjekto asmens duomenys; apie duomenų subjekto teisę susipažinti su savo asmens duomenimis ir teisę reikalauti ištaisyti neteisingus, neišsamius, netikslus savo asmens duomenis), kiek jos reikia, kad būtų užtikrintas teisingas asmens duomenų tvarkymas nepažeidžiant duomenų subjekto teisių.

Duomenų subjektas, pateikdamas duomenų valdytojui ar duomenų tvarkytojui asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, turi teisę gauti informaciją, iš kokių šaltinių ir kokie jo asmens duomenys surinkti, koku tikslu jie tvarkomi, kam teikiami.

Duomenų valdytojas, gavęs duomenų subjekto paklausimą dėl jo asmens duomenų tvarkymo, privalo atsakyti, ar su juo susiję asmens duomenys yra tvarkomi, ir pateikti duomenų subjektui prašomus duomenis ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo duomenų subjekto kreipimosi dienos. Duomenų subjekto prašymu tokie duomenys turi būti pateikiami raštu. Neatlygintinai tokius duomenis duomenų valdytojas teikia duomenų subjektui kartą per kalendorinius metus.

Jei duomenų subjektas, susipažinęs su savo asmens duomenimis, nustato, kad jo asmens duomenys yra neteisingi, neišsamūs ar netikslūs, ir kreipiasi į duomenų valdytoją, duomenų valdytojas nedelsdamas privalo asmens duomenis patikrinti ir duomenų subjekto prašymu (išreikštu rašytine, žodine ar kita forma) nedelsdamas ištaisyti neteisingus, neišsamius, netikslus asmens duomenis ir (ar) sustabdyti tokių asmens duomenų tvarkymo veiksmus, išskyrus saugojimą.

Jei duomenų subjektas, susipažinęs su savo asmens duomenimis, nustato, kad jo asmens duomenys yra tvarkomi neteisėtai, nesąžiningai, ir kreipiasi į duomenų valdytoją, duomenų valdytojas nedelsdamas privalo neatlygintinai patikrinti asmens duomenų tvarkymo teisėtumą, sąžiningumą ir duomenų subjekto prašymu (išreikštu rašytine forma) nedelsdamas sunaikinti neteisėtai ir nesąžiningai sukauptus asmens duomenis ar sustabdyti tokių asmens duomenų tvarkymo veiksmus, išskyrus saugojimą.

Duomenų subjekto prašymu sustabdžius jo asmens duomenų tvarkymo veiksmus, asmens duomenys, kurių tvarkymo veiksmai sustabdyti, turi būti saugomi, kol bus ištaisyti ar sunaikinti (duomenų subjekto prašymu arba pasibaigus duomenų saugojimo terminui). Kiti tvarkymo veiksmai su tokiais asmens duomenimis gali būti atliekami tik:

1. turint tikslą įrodyti aplinkybes, dėl kurių duomenų tvarkymo veiksmai buvo sustabdyti;
2. jei duomenų subjektas duoda sutikimą toliau tvarkyti savo asmens duomenis;
3. jei reikia apsaugoti trečiųjų asmenų teises ar teisėtus interesus.

Duomenų valdytojas privalo nedelsdamas pranešti duomenų subjektui apie jo prašymu atliktą ar neatliktą asmens duomenų ištaisymą, sunaikinimą ar asmens duomenų tvarkymo veiksmų sustabdymą.

Asmens duomenys taisomi ir naikinami arba jų tvarkymo veiksmai sustabdomi pagal duomenų subjekto tapatybę ir jo asmens duomenis patvirtinančius dokumentus, gavus duomenų subjekto prašymą.

Jei duomenų valdytojas abejoja duomenų subjekto pateiktų asmens duomenų teisingumu, jis privalo sustabdyti tokių duomenų tvarkymo veiksmus, duomenis patikrinti ir patikslinti. Tokie asmens duomenys gali būti naudojami tik jų teisingumui patikrinti.

Duomenų subjektas turi teisę nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys, nenurodydamas nesutikimo motyvų, kai duomenys tvarkomi ar ketinami tvarkyti tiesioginės rinkodaros tikslu. Šiuo atveju duomenų valdytojas privalo nedelsdamas ir nemokamai nutraukti asmens duomenų tvarkymo veiksmus, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, ir informuoti duomenų gavėjus.

Duomenų subjekto prašymu duomenų valdytojas privalo pranešti duomenų subjektui apie jo asmens duomenų tvarkymo veiksmų nutraukimą ar atsisakymą nutraukti duomenų tvarkymo veiksmus.

Duomenų valdytojas ir duomenų tvarkytojas privalo įgyvendinti tinkamas organizacines ir technines priemones, skirtas apsaugoti asmens duomenims nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, pakeitimo, atskleidimo, taip pat nuo bet kokio kito neteisėto tvarkymo. Minėtos priemonės turi užtikrinti tokį saugumo lygį, kuris atitiktų saugotinių asmens duomenų pobūdį ir jų tvarkymo keliamą riziką, ir turi būti išdėstytos rašytiniame ar jam prilygintos formos dokumente (duomenų valdytojo patvirtintose asmens duomenų tvarkymo taisyklėse, duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sudarytoje sutartyje ir pan.).

Duomenų valdytojas pats tvarko asmens duomenis ir (ar) įgalioja duomenų tvarkytoją. Jei duomenų valdytojas įgalioja duomenų tvarkytoją tvarkyti asmens duomenis, jis privalo parinkti tokį duomenų tvarkytoją, kuris garantuotų reikiamas technines ir organizacines duomenų apsaugos priemones ir užtikrintų, kad tokių priemonių būtų laikomasi.

Duomenų valdytojas, įgaliodamas duomenų tvarkytoją tvarkyti asmens duomenis, nustato, kad duomenys turi būti tvarkomi tik pagal duomenų valdytojo nurodymus.

Duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo, nesančio duomenų valdytoju, santykiai turi būti reglamentuojami rašytine sutartimi, išskyrus atvejus, kai tokius santykius nustato įstatymai ar kiti teisės aktai.

Duomenų valdytojo, duomenų tvarkytojo ir jų atstovų darbuotojai, kurie tvarko asmens duomenis, privalo saugoti asmens duomenų paslaptį, jei šie asmens duomenys neskirti skelbti viešai. Ši pareiga galioja pasitraukus iš valstybės tarnybos, perėjus dirbti į kitas pareigas arba pasibaigus darbo ar sutartiniams santykiams.

Duomenų valdytojams, duomenų tvarkytojams ir kitiems asmenims, pažeidusiems Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

Asmuo, patyręs žalą dėl neteisėto asmens duomenų tvarkymo arba kitų duomenų valdytojo ar duomenų tvarkytojo, taip pat kitų asmenų veiksmų ar neveikimo, pažeidžiančių Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nuostatas, turi teisę reikalauti atlyginti jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Turtinės ir neturtinės žalos dydį nustato teismas.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 58-2061).
2. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui iki 2010: Skaitmeninės bibliotekos (Briuselis, 2005 m. spalio 7 d.).
3. Lietuvos Respublikos archyvų įstatymas (Žin., 1995, Nr. 107-2389).
4. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (Žin., 1996, Nr. 63-1479).
5. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 2003, Nr. 28-1125).
6. Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 61-1827).
7. Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 86-2043).
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 181 „Dėl autorinio atlyginimo už kūrinį atgaminimą reprografijos būdu (fotokopijavimo ar kitu būdu popieriuje) mokėjimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 15-574).
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 38-1739).
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 4 d. nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Žin., 1997, Nr. 83-2075; 2003, Nr. 2-45).
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1625 „Dėl informacijos technologijų saugos valstybinės strategijos ir jos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 110-4006).
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 1245 „Dėl mokslo sričių, krypčių ir šakų klasifikacijos“ (Žin., 1997, Nr. 103-2598).
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 28 d. nutarimas Nr. 229 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 20-652).
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 485 „Dėl valstybės registrų ir kadastrų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo taisyklių ir Lietuvos Respublikos valstybės registro tipinių nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 58-2015, 2005, Nr. 60 (*atitaisymas*)).
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimas Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 24-1002).

16. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymas Nr. ISAK-1995 „Dėl Lietuvos magistrantūros studentų baigiamųjų darbų, daktaro disertacijų ir jų santraukų elektroninių dokumentų informacijos sistemos kūrimo nuostatų patvirtinimo“.
17. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. spalio 15 d. įsakymas Nr. T-131 „Dėl Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 155-5679).